

PARFUM: ZGODBA O MORILCU

Perfume: The Story of a Murderer, Nemčija, Francija, Španija in Združene države Amerike, 147 min, 2006

Režija: Tom Tykwer

Scenarij: Andrew Birkin, Bernd Eichinger in Tom Tykwer

Fotografija: Frank Griebe

Montaža: Alexander Berner

Snemalec: Wolfgang Franke

Igrajo: Ben Wishaw, Alan Rickman, Rachel Hurd-Wood, Dustin Hoffman, Sian Thomas, Simon Chandler

Scenografija: Uli Hanisch, Laia Colet in Philippe Turlure

Kostumografija: Pierre-Yves Gayraud

Maska: Susi Rodríguez

Glasba: Reinhold Heil, Johnny Klimek in Tom Tykwer

Producent: Bernd Eichinger

Produksijska hiša: Constantin Film

Distribucijska hiša: Pathé Pictures International

KRATKA VSEBINA

Pariz, leto 1744. V nevzdržnem smradu mestne tržnice se revni materi rodi otrok, Jean-Baptiste Grenouille. Po parih letih v sirotišnici ga gospodarica Madame Gaillard za deset frankov proda Grimalu, lastniku lokalne strojarne kož ter kralju pariškega podzemlja. Tam se Grenouille – dečka s slabo razvitim govornim aparatom, a neverjetno natančnim občutkom za vonj – neusmiljeno izkorišča, vse dokler ta ne pobegne in se kot vajenec pridruži ostarelemu proizvajalcu parfumov Baldiniju. Ta ga hitro nauči osnov parfumerskega posla, Grenouille pa v iskanju novih, skrivnostnih tehnik za shranjevanje vonjav odide na študijsko pot v epicenter francoske aromaindustrije: mestece Grasse na jugu države, do koder fant po nekajmesečni hoji prispe peš. Vendar pa mladega aromatika v Grassu prevzamejo temačni, morilski nagoni. Grenouille že od začetka želi sestaviti esenco iz pravih človeških teles – nekakšen parfumerski »sveti gral« –, za kar pa potrebuje trupla trinajstih mladih žensk, ki jih parfumer eno za drugo hladnokrvno ubije. Izdelava parfuma

Co-funded by the
European Union

Creative
Europe
MEDIA

Mednarodni projekt Poučevanje evropske zgodovine s filmom je program (Teaching European History through Cinema - TEHC) se bo v Sloveniji izvajal pod okriljem filmsko-vzgojnega Zavoda za uveljavljanje vizualne kulture Vizo in v partnerstvu še s petimi strokovnimi partnerji iz Italije (AGIS), Irske (County Museum Dundalk), Bolgarije (International Short Film Festival »In the Palace) ter Romunije (Romanian Film Promotion APFR).

vseh parfumov mladeniču uspe, ravno ko bi morale oblasti Grenouilla na mestnem trgu obesiti pa ta tekočino izpusti med množice, ki obsojencu odpustijo in ga pričnejo čislati kot angela. V zaključnem prizoru si Grenouille preostanek stekleničke prelije čez obraz, mimoidoči Parižani, misleč da se jim je prikazal angel, pa ga sredi ulice navdušeno pojejo.

TEME V FILMU

Francija pred razsvetljenstvom in francosko revolucijo: revščina, sirotišnice, umazana in smrdeča mestna središča; močna religioznost in pomanjkanje objektivnih, znanstvenih raziskav

Kako je v filmu prikazano pariško mestno središče – polno smeti in obcestne umazanije, pa tudi nasilja ter kriminala – in kako idilično obmorsko mestece Grasse, locirano na skrajnem jugovzhodu francoske riviere? S kakšnimi filmskimi sredstvi se režiser Tom Tykwer loteva teh dveh lokacij (usmerite pozornost zlasti na uporabo svetlobe, ki je v mestecu na azurni obali bistveno nežnejša in toplejša napram hladni mrakobi Pariza)?

Umetnost izdelovanja parfumov, zlasti v južni Franciji

Kako se režiser sooča s težavo, da arom in vonjav s filmom ni možno neposredno upodobiti, saj gre po definiciji za nekaj skrajno kratkotrajnega, minljivega, nekaj česar ni možno shranjevati ter arhivirati? S kakšnimi pripomočki filmskega jezika nam režiser in direktor fotografije vendarle skušata približati svet vonjav ter ga uprizoriti na filmskem platnu (še posebej pomembna je Tykwerjeva dognana uporaba scenografije in kostumografije, pa tudi bližnjih planov in hitrih montažnih rezov, ki v filmu vzpostavljata občutek, da smo s paleto raznovrstnih vonjav – bodisi dišečih ali smrdečih – prav res obdani)?

Serijski morilci v osemnajstem stoletju

Pogostost serijskih umorov je v Ameriki in zahodni Evropi narasla zlasti v devetnajstem in dvajsetem stoletju, a tudi osemnajsto si lasti nekaj zloglasnih hudodelcev. Kako je v filmu *Parfum* prikazan Jean-Baptiste Grenouille – kot parfumer, kot morilec in kot človek? So njegova grozotna dejanja v filmu sploh kdaj direktno obsojena in ali nas film na nek način vabi, da se z Grenouillom identificiramo ter sočustvujemo? Je poistovetenje s tako pošastno osebo sploh mogoče (ali moralno)?

POGOVOR O FILMU

Adaptacija romana

Film *Parfum: Zgodba o morilcu* (2006) je predelava istoimenskega romana Patricka Süskinda – nemškega pisatelja, ki je svojo knjižno uspešnico spisal že leta 1985, šele dve desetletji kasneje pa producentu Berndu Eichingerju končno dovolil, da po njej posname tudi celovečerni film. Film svoji literarni predlogi ostaja razmeroma zvest (takšne so bile namreč Süskindove stroge zahteve), a na nekaj mestih adaptacija od izvirnika vendarle odstopa. Lik parfumerja Pellisierja, Baldinijevega konkurenta in stvaritelja božanske dišave »Amor and Psyche«, se v knjigi nikoli ne pojavi, za razliko od filma pa roman mnogo več časa posveti Grenouillovem popotovanju od Pariza do mesteca Grasse. Parfumerjevo življenje v francoskem gorovju – kjer naj bi med drugim spoznal tudi mistika Marquisa de La Taillade-Espinassa, s katerim sta razvijala teorije o vplivu visoke nadmorske višine na človekovo zdravje – so v knjigi opisani nadvse podrobno, v že tako ali tako dolgem celovečercu pa so za potrebe hitrega in učinkovitega narativnega poteka te podobe izpuščene. In čeprav je protagonist Grenouille že v filmu dokaj redkobeseden, je tudi to zgolj domislica režiserja Tykwerja: parfumer v romanu namreč komajda kdaj spregovori.

Upodabljanje vonjav

Eden od dosežkov režiserja Toma Tykwerja – med drugim tudi avtorja hiperakcijske kriminalke *Teci Lola, teci (Lola rennt, 1998)* in soavtorja znanstvene fantastike *Cloud Atlas* (Tom Tykwer, Lana Wachowski in Lilly Wachowski, 2012) – je v filmu *Parfum* prav spretnost pri upodabljanju (sicer nevidnih, neslišnih, nepredstavljenih) vonjav. Film že v otvoritvenem monologu jasno oznani, da se glavni junak Grenouille ukvarja z nečim, česar v obliki slike in zvoka ni mogoče prikazati, toda režiserju s prefinjeno uporabo bližnjih planov in ekspresno tempirane montaže to vendarle nekako uspe.

Čeprav je *Parfum* po vseh merilih filmske kritike posnet nadvse konvencionalno – film namreč s pridom izrablja vse standardne prijeme hollywoodskega zgodovinskega *blockbusterja*, od tridelne dramske zasnove do ponavljajoče se orkestrske spremljave –, je na vizualni plati vseeno mogoče najti nekaj inovativnega. Film namreč s pomočjo slikovnih sredstev ustvarja vtis neizmerne smradu, kasneje pa še nepopisljivo prijetnih dišav. Spomnimo se zgolj mnogih trenutkov, ko kamera iz bližnje perspektive – ter le za sekundo ali dve – prikazuje raznovrstne predmete na ulicah Pariza, ki jih Grenouille s svojim nosom v tistem trenutku zaznava: od cvetočih rož in konjih iztrebkov pa do hrane in ženskih teles. Tako podrobno in tako od blizu kot Grenouille zaznava svet okrog sebe, tako zavzeto se tem majhnim, a pomembnim predmetom posveti tudi kamera.

Za bližnji pogled Tykwerjeve kamere bi lahko rekli, da je vsaj na trenutke skrajno *subjektiven*, saj nam na platnu prikazuje prav tiste stvari, ki jih sočasno zaznava tudi Grenouille. Še posebej izrazita pa subjektivnost postane v prizoru, ko parfumer Baldini prvič izkusi Grenouillovo dišečo mešanico, ki jo je v kleti pripravil v zgolj nekaj potezah. Takoj ko Baldini odpre zamašek majhne stekleničke, se kamera prične okrog njega vrteti (dokler ne opravi polnega 360-stopinjskega premika), vmes pa v ozadju namesto sten in zaprašenih polic vidimo idilične, sončne, celo rajske pokrajine, ki si jih Baldini zgolj domišlja. Na te in podobne načine nas film torej postavi v položaj izkuševalca bolj in manj prijetnih vonjav, s subjektivnimi (ter na trenutke celo povsem imaginarnimi) kadri pa Tykwer skuša gledalcu približati, kako zares magični ter opojni so Grenouillevi parfumi.

DODATNA LITERATURA

Roger Ebert, »*Perfume: The Story of a Murderer*,« *Chicago Sun-Times*, 4. januar 2007. Dostopno na: <https://www.rogerebert.com/reviews/perfume-the-story-of-a-murderer-2007>.

Ed Halter, »*Perfume: The Story of a Murderer*,« *Westword*, 4. januar 2007. Dostopno na: <http://www.westword.com/content/printView/5091458>.

A. O. Scott, »The Sweet Smell of Life That Drives Him to Kill,« *The New York Times*, 27. december 2006. Dostopno na: <http://www.nytimes.com/2006/12/27/movies/27perf.html>.

Marcel Štefančič, jr., »*Parfum: Zgodba o morilcu*,« *Mladina* 47, 26. november 2006. Dostopno na: <http://www.mladina.si/99559/parfum-zgodba-o-morilcu/>.

Pripravil: Nace Zavrl
(Zavod Vizo)